

પારસી ટોલાને માટે પંચાએતની

જરૂર વીશે વાએજ.

કરનાર,

મોખેહ રતનજી રૂશતમજી કાંગા,

જરપોમતી ટોલાનું બહુ હજનાર.

મુખ્ય વસ્તમાંન છાપાખાતામાં છાપી,

શને ૧૨૫૬ હમ્મજદેજરદી.

શને ૧૮૮૭ અંગરેજી.

દીખાચો

દીનદાર જરથોશતી શાહુએની ખીદમતને
 નમનતાઈ શાયે હમારા નાકેશ વીચારે. રજી
 કરવાની રજા લઈછએ છે. હને આશરે તીશથી
 વધારે વરશ થએઆં જરથોશતી ટાલાને દેખા
 વ નોઈ અચરત થતા હતા તેવા માંઠા દેખા
 વને દુર થએલો જોવાને ખંતી હતા. પણ તેજો
 વધારો થઈને એટલુ તો ક ૩૫ પકડવા લાગો
 કે હમારાથી દેખી શખાઈ નહી. પણ તેવા
 માંઠા દેખાવનો વધારે શરો પેશીને આખા
 જરથોશતી ટાલાનો કંકાશ નહી વધી જાયે હેતું
 પારતો હતો પણ શેવતે તરાં વતીક પરેઆંછે.
 હને ગરીબ હોવા છતાં, હમારાથી શયુરી થાઈ
 નહી. જેથી હને કેટલાંએક લખાંણુ કરી ચોપાં
 નીઆંની મારફતે શુચના વતીક કીધી હતી.
 પણ તેવી શુચનાં વાશે ટાલાનાં અકાબરોને કં
 ડજ અશર થઈ નહી. પણ હાલી ચાલુ દેખા
 ન નોઈ હનેને અતીશે દલગીર થવું પરીજો.
 મને હમારી નાં શકતી છતાં વાચેછ કરી.
 ટાલાનાં અકાબરોને પાછી શુચનાં કરવી પડી.
 વી શુચનાં ટાલાનાં અકાબરોની અને તમાંમ
 જરથોશતી શાહુએ આગલ નેલવાની ૫૨જ

(૨)

જણાવાથી તે વાએજનાં ચોપાંનીઆં કાહાડી તત્તો
નાંમદાર શાહુબોની ખીદમતતો રજુ કરેઆં છે.
જેમાં તરણબાબદો જણાવી છે. એ બાબદો ભૂપ
૨ ધેઆંન આપવાને નામદાર શર જમશેદજી
જીભાઈ તરીજા બિરોનેત શાહુબને અને પારશ
પંચાતનાં ૫'ડનાં તરશતી શાહુબાનું ધેઆંન
બેચવા અરજ કરું છેવું. એજ મખશદ.

રોજ ૨૧ તો માહા ૪ થો શને ૧૨૫૬ એજદેજરદી

લાં ઠાલાને વાશતે કાલજી રાખનાર,

મોખેદ રતનજી રૂશતમજી કાંગા.

પારસી ટોલાને માટે પંચાચેતની જરૂર વીશે વાચેજ.

પાખ દાદારની મદત હુજો.

મીનલક્ષનાં શાહુખો—આપણુ જરૂરથી ટોલાને માંચે કોઈ પંચાત નથી, કંઈ ચોકશ કાચેદા નથી, જેથી દીન ભગે ટોલાની ચાલચલન આ અને ધરમનાં પ્રમાણેના ગુચવાડો થતો જાય છે. હુજોએ ઘણીબી ખતપત કાધી, શેકડો ૩૦ ટોલાને વાશતે ખરચેઆ, પણ હુજો રી રાખેલી નેમ દીન પરદીન દુખતી જાયછે. તેનું કારણ એજ કે ગુંબઈ મધે પારસીની પંચાત નહી મળે અને વહી જે દાહાડાથો બે દશ તુર થયેઆ, જેઓની આજે તરણ પેહુડી થઈ ગઈ પણ તેઓનાં વીચારે એક બીજાથી જુદા હુવાથી ધરમ શમબંધી માડો દેખાવ બનતા જાય છે, તે વીશે બંદોબસત કરવાને હુજો શાલ ૧૨૫૬ એજદેજરદીનો એક ચાપાંનીજી કાધીને પંચાતનાં પ્રંડનાં તરશતી શાહુખોને શુચનાં કરી હતી અને તે વીશે ઘણી મરતબે શાંઠનો ખરચ કરી ચાપાંનીઆં પણ કાહાડીને શરવે જરૂરથીઓને જાહુર કરીજી હતું કે આ કંકાશની મેખને તુકડેથી ભખેદી નાંખે.

નહીં તેા આગલ ચાલતાં ટોલાનો અને ધરમ
 નો માંડો દેખાવ થાઇ પડશે. તેથી મુંબઈનાં
 પરખેઆત બંધો દશતુરોને શુદ્ધ કરાવેા. એક
 શરખી રીતે બંધોને ખાડતાઇ આપેા. જેથી
 તે શાહેઓ શુદ્ધેથી ધરમ વીશેનાં કાચેદા બાં
 ધી આપે અને તે પરખાંણે ચાલવાની ખોખેદો
 ને પ્રજા પરે પણ તેવી ભલી બાબદો ઊપર
 અકાબર શાહેઓ તરફથી કઈજા ધેઆંન આપ
 વાને બનીજી નહીં બલકે કેટલાકોતો એકબીજા
 દશતુરને ઊશકેરનીની શામની મદત કરવા
 લાગા. જેથી તેઓ આપખુદ થઈ ગીઆ. પો
 તાનીજ મતલબનું કરવા લાગા બલકે બંધો
 દશતુરો પોતાની પખશનો અનેક પરકારથી બી
 જા ખોખેદોને તથા ખેધીન શાહેઓને ખેંચવા
 લાગા જેથી જરથોશતી ટોલાનો શાટપુટ પડી
 ગેઈ બલકે તડાં વતીક પરેઆં, જે વીશે મને
 ધણું બોલવાનું અને લખવાનું છે. શાહેઓ
 હવેની ચાલતી રશાકશી જો ચાલુજ રેહશે તે
 બે ચાર વરશનો જરથોશતી ટોલાનો ધણો
 ભએંકાર દેખાવ થઈ પરશે તે શાથે ધરમનું
 દુબાદુબ થશે. હાવી તક લેઈ જેઓ ધરમ શંબ
 ધી તથા કીરીઆ શંબંધી શબલું પ્રશાર કર
 વા માંગે છે, તેઓ પોતાની નેમ પાર ઊતારશે
 હેવુ ચોકશ શમજી લેવુ. શાહેઓ આપણે માંથે

(૫)

પંચાત નથી, કોઈની શતા નથી, ધરમ શંખંધી
કઈ ચોકસ કાએદા બાંધેલા નથી. ટોલાનો છુ
ટાપણું ધણું વધી ગીજી છે. તેનો અટકાવ
કરવાની કોઈની શતા નથી. જેથી બીજી ગણે
આત વારાની નજરનો આપણે ધણી હલકી
પદવીનાં થઈ ગીઆ છેજીએ. બીજી ગુરનાં ચેલા
થઈ ગીઆ છેજીએ. કારણ કે આપણે માંથે
કંઈજ અંકુશ રહેઓ નથી. શરવે પોત પોતા
ને ઘેરનાં હાકમ, પોત પોતાને ઘેરનાં ધરમ ગુર,
પોત પોતાની શતા ચલાવાને માલેક થઈ ગીઆ
છે. જેથી ટોલાનો અને ધરમનાં કાંમનો શાત
કુત પરી ગેઈ છે. તે શંધુ દુર કરવાને વાશતે
આપણે માંથે પંચાત હુબી થવી જોઈએ અને
જરયોશતી ટોલાનાં અને જરયોશતી ધરમનાં
ભલાંને વાશતે, કાએદા શરકારની મારફતે બં
ધાવી મંગાવી, પંચાતનાં કેડવેલા શાહેબોને શવા
ધીન કરવા જોઈએ જેથી આપણા ટોલાનોથી
દુખ ભરેલો માઠો દેખાવ દુર થઈ જાય. આપ
ણે જરયોશતી ટોલો પાછો માંન ભરેલી
હાલતનો આવે. શાહેબો મારી અરજ એ છે
કે આપણે જરયોશતીઓ તરફથી એક અરજ
કરી, તે ઊપર બનતી શહીઓ લેઈ, હાલની પંચા
તનાં પ્રંડનાં ટરશતો શાહેબોને આપવી જોઈ
એ. જેના આધાર ઊપરથી તરશટી શાહેબો, એ

વીશે જાહેર મીટીંગ બોલાવે અને તે મીટીંગ
 ની મારફતે પંચાતનાં ચોક્કસ નંબરો ફેડવે. તે
 શાહેબો તથા પરબેચ્ચાત દશતુર શાહેબો અને
 વીદવાંન બોબેદ શાહેબો તથા કાબેલ બેહુદોન
 શાહેબો વીગરે આશરે એકશો માંણશોની મં
 ડલી બેશી જરથોશતી ધરમ શંબંધી, ટોલા
 શંબંધી કાબેદા ઘડી કાઢાડે. જેનો કંઈબી ખર
 ખુશામત અને મતલબનુ નહી હોય. અને
 જરથોશતી બચાંબોને ધરમની કેલવણી આપ
 વા તથા અપાવવા વીશે ચોક્કસ બંદોબસત કર
 વાનો આવે તો, તેવી કેલવણીની પ્રજા બિધર
 તા મરદોને અને બિધરતી છોકરીઓને શમજા
 વે, તે કેમ અને કેવી રીતે શમજાવાનો આવે
 તેની ગોઠવણ કરી તે પણ કાબેદાનો લાગુ કરી,
 પછી જાહેર શલા તમામ જરથોશતીઓની બો
 લાવી, તેઓનાં વીચાર લેઈ વધુ મતથી પસાર
 કરે અને પછી આપણી મએઆહુ શરકાર
 પાશે માંગની કરી કાબેદા ચોક્કસ શતાદાર બં
 ધાવી મંગાવી પંચાતનાં મુકરર ફેડવેલા શાહે
 બોને શવાધીન કરે તો, આપણી પંચાતની શતા
 જે આપનાં હાથનોથી ગુન થઈ ગેઈ છે તે
 શતા પાછી શજીવન થાયે અને આપણા ટો
 લાનો ઈનશાફ આપનાં હાથનો પાછો આવે.
 તેઓને મલેલી શતા પરમાંણે આપણા ટોલાનો

ઇનશાફ કરે. અને વાજબી પણે આપણને ઇન
 શાફ આપે. તથા તકશીરવારનો અટકાવ ઇઆ
 શીખશા કરી શકે. જેરબાંન શાહુએ તન્ના વીઆ
 ર કરો કે શરવે ગનેઆતને માંથે પંઆત છે,
 પોતાની પંઆતનો ઇનશાફ તેઆ કરે છે. તે
 વારે આપણેજ આપનાં ટોલાને. ઇનશાફ કાંએ
 નહી કરી શકીએ. અને શરકારનોજ શું કરવા
 લેઈ જાઈએ. આપણા વખનાએલા ટોલાને
 વાશતે એ કેવું દલગીરી ભરીજી છે. તે
 વીશે તન્ના વીઆર કરો. આપણ જરયાસતી
 આનો એક વખત હુવો હતો કે એ ટોલો
 બીજાના ઇનશાફનીબી માલેકી ભાગવતો હતો.
 આપણાં નેઆગાંનો પાદશાહી શાયેની જાએ
 જલાલી ભાગવનારા હતા. પણ આશમાંગની
 ગેરદેશથી જો કે આપણી જાહો જલાલી
 શાયેની પાદશાહી ખોઈ તોએ આપણાં નેઆ
 ગાંનોએ પોતાની હીંમત છોરી નહી, દુશ્મને
 પાહદશાનો જીલમ ખમવા કરતાં ધરમને હાંડ
 ધરી, ઘેર બાર છોડી દેશ છોડી, અતીશે નુક
 શાંની ભાગવવા શાયે હીંદુશતાંગનો આવી પાર
 કાં રાજને આશરે વશેઆ. પણ એકીનદારી
 છોડી નહી. તેજ વહીશનાં બચાં આપણે હીંચ
 કારા પણું બતાવી પારકે દરવાજે બંધાએલા
 રેહીએ. ધરમનું દુખાદુખ કરીએ એ થોડી

(૮)

દલગારીની વાત નથી. શાહુઓ ટોલા શંખંધી
અને ધરમ શંખંધી કાલજી જેમ શો વરશની
વાત ઊપર આપણા વડીલો રાખતા હતા, પોતા
નો ઈનશાફ પોતાનાં હાથનો રાખતા હતા,
જોકે તે વખતે મોગલાઈ ઈનશાફ હતો. તેવા
વખતનોખી આપણાં ટોલાનો ઈનશાફ આપણાં
હાથનો હતો. તેજ ટોલાનાં જરથોશતીઓ
આજે હીચકારાપણુ લેઈ બેઠા છે. શતા બોઈ
બેઠા છે તેનુ કારણ શું ? કારણ એજ કે પોત
પોતાનો કુશંખ વધી જવાથી બનીજી છે. પોત
પોતાને ઘેરનાં શેઠ બની જવાથી શંખ રેહુઓ
નથી, કુશંખને લીધે આપણાં ધરમનો અને
આપણી કીરતીનો ઘટાડો થતો જાય છે, તેનાં
ઊપાએ લેવાને વાશતે આપણે માથે શતાદાર
પંચાત થવી જોઈએ. શતાદાર પંચાત નહી
હોવાથી જેમ જેની મરજીમાં આવેત તેમ આ
લે છે જેથી આપણી જાહો જલાલીનો, આપણી
કીરતીનો, આપણાં પવીતર ધરમનો ગુચવાડો
થઈ ગીઓ છે. જેને જેમ ગમેત તેમ આલી
આપણી કીરતીને જાંખ લગાડે તેવારે શું
આપણે જોઆ કરીએ, કઈ દરકાર નહી રાખી
એ. એ શું થોડું શરમ ભરેલું છે. તે વીશે
તમોજ શાહુઓ ધિઆંન આપો. અને ગરલતીની
હુગમાંથી શજગર થાઓ. શાહુઓ હું કંઈ

(૯)

એક તરફી કે બીજી તરફી વીચાર જણાવતો નથી. તેમજ કોઈની પુશામતથી કે રાખ રખા વતને વાશતે શમજાવા ભ્રિમી નથી. માહાર કેહવાનું હુવુંજ છે કે ધણી વગરનાં ધાર શુનાં. તેજ પરમાંણે આપણુ જરથોશતી ટોલાને માંયે કંઈજ અંકુશ રહેઓ નથી. જ્યથી આપણાં દશતુરજી શાહેઓ, વીદવાંનમો ખપનારા મોખેદ શાહેઓ, બીજા શાધારણ મોખેદ શાહેઓ, અને કેટલાએક વીદવાંન બેહેદીન શાહેઓ, તથા કોઈ કોઈ અકાબર શાહેઓ, પોતાની મરજી પરેચ તેમ ચાલે છે. અને બીજાઓને પ્રરજ પારીને ચલાવે છે. તેમોથી હુવું બને છે. કેટલાએક દશતુરો, કેટલાએક તોરાની મોખેદો, કેટલાએક મતલબી બેધીનો તેઓ વીદવાંન હોએ, કે અ પત હોએ. તેઓ પોતાની બુરી નેમમો, બુરી ચાલમો અને બુરી મતલબમો પ્રાવી જાએ છે. તે શંધલાઓનાં અટકાવને માતે આપણાં ટોલા મો પંચાત હુભી કરવી જોઈએ. તેમજ તમો શાહેઓબી શમજતા હશે કે પંચાત થવી જોઈ એ. શાહેઓ મેં તમોને આગલ શમજાવાભી કે આપણાં પ્રંદનાં તરશતી શાહેઓને અરજી કરવી તે વીશે તમો શાહેઓને શમજાવાની રજા લેવું ચ. આપણુ જરથોશતી ટોલામો બે શભા વખ નાએલી છે. તેવો પોત પોતાનુ કાંમ આગલ

(૧૦) .

વધારતા જાય છે. પેહલી રાહાનુમાએ શભા અને બીજી બેતવારીના હુમી થયેલી, ધરમના અને કીરીઆના કાંમ ઉપર એતેકાદ વધરાવ નારી શભા. એ બંધો શભા તરફથી હાથા કોઈબી શહેબો તરફથી હીંમતથી પેહલી આગેવાંની કરી, શહીઓ લઈ, એક મોહટી ચર જ કરીને આપણા ટોલાનાં આગેવાંન હાથા પરમુખ શાહેબને આપવી જોઈએ. તેવણ શાહે બ પોતાનાં શોખતીઓ શાયે કાએદા બંધાવા ની ખતપત કરે. જેથી આપણું ધારવેલું કાંમ પાર ઉતરે અને ટોલાની હજતનો તથા ધર મનાં કાંમનો વધારો થાયે. તે શાયે શુહબે શંપજથી જરથોશતી ટોલાની આબાદી થાયે. આંમીન આંમીન.

દશતુર શાહેબોને સુહબે કરાવા બીશે.

શાહેબો હાલી કેટલાએક ચરચા પતરી હવા હ લખાંનો કરે છે. કોઈતો સુંબઈનાં પરમેઆત બંધો દશતુર શાહેબો પાશે પોતાની દશતુરીનું રાજ નાંચુ અપાવા નીકલેઆ છે. વલી કોઈ લખે છે કે સુંબઈનો એક દશતુર કરવો જોઈ એ. વલી કોઈ તો બીજો નરચેત નવોજ દશતુર કરવાની શુચનાં કરે છે. હવાં મતલબી

(૧૧)

લખાંને થવાથી કંઈ શાસ્ત્રે દા થવાનો નથી.
તેવારે તે લખનારાઓને મદદ આપનારા દાદે
આપી આ જાનાંને પેદા થઈ ગોઆ છે.
પણ તેવા શાહુઓ ઘેઆં નથી આપતા કે
સુંબઈને, જરથોશતી ટોલાંને જે ખતપત આલે
છે. તે એ બંધો દશતુરજ શાહુઓને વાશતે
ની છે. તે લીંશે કોઈની નાં પાડશે નહીં. તે
વારે તેઓ ૨૬ કેમ થશે અને બીજો દશતુર
કેડવવાની શતા કોણને છે. હજુર આપણ જર
થોશતી શાહુઓને શજાવર છે કે હાલની પંચા
એતનાં તથા બીજા અકાબરોને એક અરજ
કરી એવું માંગવું કે સુંબઈનાં પરખેઆત
દશતુરો જામાશપજ મીનોએરજ જામાશપ
આશાનાં તથા દશતુરજ પેશાતનજ એરાંનજ
શંજાનાં. એ બંધો શાહુઓને પ્રીથી શુહલે
કરાવી તે બંધો દશતુરોને એક શરખી રીતે
ખાહોટાઈ આપી. બંધોને વડા કેડવવા, તે એમ
કેડવવા કે સુંબઈની વશતી કોલાએથી વાંદરે
શુધીની તે વશતીનાં ૨) ભાગ કરવા. દર એક
ભાગનાં એકેક વડા દશતુર કરવા. તે બંધો
ભાગને જેવી જરથોશતી વશતા હોએ તેઓને
પરમાશ હોવી થાએ કે જો દશતુરજ શાહુઓ
ને બોલાવવા હોએ તો શુખેથી બોલાવે. પણ
જે હેદ બપર વડા દશતુર નેમેલા હોએ તેવણ

(૧૨)

નેજ વડા તરીકે ગણી, કોઈબી વખતે મીન
લશ મલતા બોલાવે. તે જગા ઉપર વડા પાણુ
જાલવવા પેટેલા દશતુર તરીકે બેશે. તેવણનાં
શીધા હાથ ઉપર બીજા દશતુર તરીકે બીરાજે.
જો એ પરમાંણે બંધો દશતુર શાહુબોની રાજથી
નેમનુક થાએ તો, માંથાજીખન મતી જાએ. તે
શાયે દશતુરોનાં મદત કરનારા જે પુછડાં છે.
જેવો પેતને વાશતે હાથથી તઈ. અને પેલી
ગેમથી આંની ગેમ કરતા પ્રે છે. તેઓબી
પોતાની મેલે રાજ થાએ. અને શમાંધાંની થઈ
જવાથી, આપણુ જરથોશતી ટોલાના જે રશા
કશી ચાલે છે તે દુર થાઈ જાએ. તેઓ ધર
મનાં પ્રમાનો વાજબી પાણે આપે. જેથી
ટોલાના શમાંધાંની રહે. આ જોગવાઈએ હું
જરથોશતી ટોલાને તથા અકાબર શાહુબોને નમ
નતાઈ, આજરખાઈ અને આજેજથી લખુચ
કે ઉપલી બીનાં ઉપર ઘેઆંન આપી, અને તેમ
બંધો દશતુરોને રાજ કરો. જેથી ટોલાની અને
ધરમની આબાદી થાએ. આંનીન.

ધરમ કેલવણી જે નીશાલોમાં તથા

ઈશકોલોમાં આપવાનો આવે છે,

તે વીશે શમજાવું છેવું.

શાહુબો રાહાનું માએ શમા તરજથી જર
થોશતી બચાએને ધરમ કેલવણી આપવા અ

થવા અપાવવા વાશે જે મોહોટા રૂખાવ શાયે,
 પેદર પે ભાથાંલે કરવાનો આવેઆં હતાં.
 જેની અશર આખા જરથોશતી ટોલાને થાઈ
 હતી. તેવી ભલી બાબદ વીશે મોહોટો ગભ
 રાત મચી રહ્યો હતો. કે હવે જરથોશતી
 ટોલા જે પોતાનાં બાપીકા ધરમથી બે નશીબ
 રહ્યો છે. તે નશીબવાંન થશે, હેવી ઊલત અને
 ઊમેદ શરવે જરથોશતીઆને થઈ હતી. પણ તે
 રાખેલી ઊમેદ ભથટ થાઈ ગઈ. મને પોતાને
 પણ અતીશે ઊલત થાઈ હતી. કે હવે જરથો
 શતી ધરમ ઊપર અને ધરમનાં પ્રમાંને ઊપર
 અજવાલુ થાયે. જેથી હજોએ તેવી ઊલતનો
 આવીને, કાચેલ દશતુરણ શાહુબ એરચણ
 શોરાબણ મેરણ રાંણા પાશે જાઈ, જરથોશતી
 ટોલાનાં બાલકોને શીખવા તેનાં અરથો શાયે,
 શાધારણ જરથોશતીઆને શમજ પડે હેવી
 ખપથી. અવસતાની કેતાબ હમારે ખરચે કાહા
 હવાની પ્રમાણ કરવાથી, તેવાંણ શાહુબે બંનતી
 ચેહનત લેઈ નેઆશત તથા ઈઅશતનું મને
 લખાંણ કરી આપીજી. તે લખાંણનું આખું
 પુશતક કાહાડવાને મે દરશત જોઈજી નહી.
 જેથી થોડું થોડું લખાંણ છપાવી બાહાર
 પાડીજી. શબબ કે આખું પુશતક ગરીબ જરથો
 શતીઆથી લેવાને બનશે નહી. તેમજ નાદાંન

બચાંચો શરી નાંખે. હવે વીચાર કરી. એ
 ચાર ભાગનો શરોશ બાજથી તે પાંચો ગેહ,
 પાંચો નેચાએશ, પપેત વાગરે નમશકારે શાયે
 છપાવી, ચોપાનીયાં બાહર પારેચ્યાં. તે ચોપાં
 નેચ્યાંનું નામ બાળ બોધ આપીછે. તે હજારો
 ચોપાંનીચ્યાં કાહાડી હજુર કબતો ભરી રાખેચ્યાં
 છે. જે ચોપાનેચ્યાં ઊપર ચાર દશતુર શાહુબે
 પોતાનાં ભલા વીચાર જણાવેચ્યા હતા. તે
 ચોપાંનીચ્યાંની ખુબીથી હજે જરથોશતી છોકરાં
 ચોને તેના મીનીંગ શાયે પઠવા શીખવી, જોહટા
 જોહટા જિલાવરા જિદાનોનાં કરી, બચાંચો પાશે
 અવસતા પઠાવી, તેનાં મીનીંગ કરાવેચ્યા હતા.
 ચોટલુંજ નહી પણ વરશ ૧૨) થી ૧૫) શુધી
 નાં છોકરાંચો પાશે. જાહેર વાચેજો પણ કરા
 વી ટોલાની ખાતરી કરી હતી. પણ ટોલાનાં
 માથાં ભાએગ હોવાથી હેવું બનાજ કે મુંબનાં
 બંધો દશતુર શાહુબોને અને પેલા કેટલાએક જો
 બેદો જેઓ શીખીને પનદીત થઈ ગીચ્યા છે. તે
 ચોને ખરાબ લાગવાથી હજારનાં મારેચ્યા અનેક
 જોપાએથી મારી કેલવણી બંધ પાડવા ખંતી
 પણે જોપાએ ઠીધા. જેથી હજો નીશરૂલ થએચ્યા,
 કારણ કે મને કોઈનીથી મદત નહી હોવાથી.
 અને ખરચ ગાંથનો કરવાથી નાચારીથી હજે
 કાહાડેલી ૨) ઇશકેલ વરશ ૧) ચલાવી, બંધ

(૧૫)

કરવાની ૨૨જ જગ્યા. શાહુખા હવે હું શીખેલા
 નાખેદા વીશે. અને નાહતી નાહતી ઇશકોલનો
 ને ધરમ કેલવણી આપવાનો આવે છે. તે
 વીશે ખોલાશો કરવા માંગુ છેવું. તે એ છે, કે
 લવણી કોણને આપવી. અને કોણને લેવી.
 તેમ બંનતુ નથી. નાંધલાં નાંધલાં બચાંએને
 નોનેથી શમજવાનો આવે છે. તેઓ એક
 ગેમ શમજે કે બીજી ગમ ભુલી જાય. અને
 નાહતા છોકરાઓ. જે પાંચમાં, છઠ્ઠા અને સાત
 મા કલાશનાં છોકરાઓને શીખવવાનો આવતું
 નથી તેમજ તે ચડતા કલાશના છોકરાઓ જેવો
 નાહતી ભમરનાં છે. તેઓ શીખતા પણ નથી.
 તેઓ ઇંગરેજ શીખી પશાર થવાની હદનો
 આવેલા જોથી ધરમનાં ૨૨માનોને કઈજ બીજા
 દનાં ગણતા નથી. શામનાં છીત છીત, હુવા
 હલકા શબ્દો બોલે છે. જો કે વીદવાંનનો
 ખપી, મદરેશનો શીખી, શરટીરીકટ ચલવી છે.
 તેવા શાહુખા ધરમબોધ આપે છે, કઈ બીજા
 શીખેલા નાખેદા આપતા નથી. જે વારે પેલા
 ઇશકોલનો શીખતા નાહોટા છોકરા શુધ
 રી જાઈ, જરથોશતી ધરમ વીશે બેદરકારી
 કરે, તે વારે હુવી બેદરકારીના દાશ કોણને શાર
 રેહુંવો જોઈએ. માશટરોને માથે કે ઇશકોલનાં
 માલેકને માથે, તે વીશે તત્તોજ શાહુખા વીચાર

નજાવો. પગાર લેઈને શીખવનારા ધણીઆતી
 માશ્વરોતો છોકરાવોની નરજી ઊપરજ હાધાર
 રાખે છે. છોકરાઓ ને જોડટી શમનનાં છે.
 તેઓ ઊપર ધણીઆતી નરયોશતી માશ્વરો,
 પોતાનો ધરમ શીખવવાનું દબાંન કરી રૂરજ
 પાડે નહી. કારણ કે તે એમ શમને કે રખે છો
 કરાઓ ઊઠી બીજી ઇશકોલનો જાએ. પણ ને ધર
 મખાતાંની ઇશકોલો છે. તેવા ધણીઓ પગાર વ
 ગર છોકરાઓને મુશ્ત શીખવે છે. માશ્વરોનાં
 જોડટા જોડટા પગારો આપે છે, તેવા ધણીઓ
 ને તો રૂરજ છે. કે શરવેથી જોડટા છોકરાઓ
 નેઓ મઠતા કલાશનાં હોએ તેઓનેજ ધરમની
 કેલવણી આપવાની નરૂર શમજ, તેઓને
 શીખવાની રૂરજ પાડવી જોઈએ. તેઓ પોતા
 ની ગરજે શીખે. તેઓ ઇશકોલમાંથી ઊઠીબી
 જાએ તો તેની ધાશ્વતી થઈ. મુશ્ત કેલવણી આ
 પવી. ને પાંચ છોકરા ઊઠી જાશે તો પચીસ ગરી
 બનાં છોકરા વધશે. હાલો નાંમદાર શર
 નમશેદણની ઇશકોલનો હજારો છોકરા શીખ
 છે, તાંદાં આથ થી દશ શીખેલા જાપેદા ધરમ
 કેલવણી આપે છે. પણ નાંધલાં બચાંઓ શાશ
 રમત કરી પગારો ખાએ છે. તેથી જોડનેથી
 શમજાવત આપે છે. તે વીશે કોઈ ધરમખેજ
 નાં મુશ્તકો છપાવી દર એક છોકરાંને આપી

બિશ્વન કરાવતા નથી તે. અમાં માનેનાં બોધ
 એક ગમ શ્રમને કે બીજી ગમ ભુલી જાય
 અને જે વારે તેઓથી અટતા કલાશ્રમો જાય
 કે તેઓથી શીખવાને નાં પાડે. જેવારે જર
 થોશતીઓ પોતાના આપીકા ધરમને પશંદ નહી
 કરે, તેવારે ધરમ શ્રમથી ગુચવારો થઈ પરે
 તેનાં નવાઈ શું છે. જુદ દીનવાલા આપણને
 હશે, આપણા ધરમ પુશ્તકો વીશે શ્રમ લેઈ જા
 એ, વહી જેઓ ધરમ ઉપર એતખાર રાખતા
 નથી, જેઓ શંકા સુરક્ષાર કરવા માંગે છે,
 જેઓ પોતાનાં ધરમ ગુરને ધીકારે છે. તેઓ
 ને શાવીતું થાય તેમા નવાઈ શું. આજે
 કેટલીએક ઈશકોલો છે. તે એક બીજા ઉપર
 શરશાઈ ભાગવવાનો દાવો કરે છે, મોહટાં મો
 હટાં શરાગાત શાયેનાં હંડ બીલો છપાવે છે.
 કે આટલા છોકરાને શીખવેઆ ને આટલા
 પશ્ચાર કીધા. પણ કોઈબી ઈશકોલ માશતર
 કે ધણીઆતી ઈશકોલવાલા શાહુબો, છાતી
 ચીકીને હુલું કેહશે કે હમારી ઈશકોલમાંથી
 ધરમ કેલવણી લેઈ આટલા છોકરા બાહાર
 પરિઆ, અને તેઓએ આટલો ધરમની વાચે
 નો કીધી, અને જરથોશતી ટોલાને એકીનદારી
 ભરેલા કીધા. તેમ કેહવાને તો શધલી ઈશકોલો
 પશ્ચાત રેહશે, કોઈબી ઈશકોલ જરથોશતી ટોલાને

(૧૮)

હાથો દેખાવ કદી દેખારશે નહીં. તાંહાં જોતો તાંહાં છાલકા પાણુ, ઇતરાજી, આપખુદી, બે હાઈ, વધી ગઈ છે. વલી નાટકો, ગાયણો, શારંગી, તમારા વળાડવા શીખે છે. શું એ થોડું શરમ ભરીજી છે. શાહેઓ ને વરણ પાંચ ની વાત બિપર શર નમશેદજી વાલી ઇશકોલનાં ટરશતી શાહેઓને હેવી અરજ કીધી હતી કે માશ છ ની મુદત શુધી મને તમારી ઇશકો લતો બિમરે પુગેલા છોકરાઓનો એક કલાશ ધરમ બોધ શીખવવાને આપો. મારી છપા વેલી આપડીથી તેઓને માહારી શાધારણ રીત પરમાંણે ધરમબોધ આપી, તમારી ખાલ રી કરું, પણ તે માનવંતા શાહેઓને તે પશંદ પડીજી નહીં. જો કે તેવી અરજનો મને જવાબ મલેઓ હતો, તેથી રરતીનાં આંશું નુછાવા શરખો હતો. કારણ કે હોતો પેલવી કે પ્રારશી ની એક બે આપડી શીખેલા નહીં હતા. હોતોને કઈ ઘોંગ ધતુરા કે બાહારનો દેખાવ કરતાં આવડતું હતું નહીં. પણ મારી નાકેશ મન શખતી પરમાંણે શીખવવાને હીમતવાંન હતો. અને હજુરખી છેવું. જો કોઈથી ઇશકોલનો ધણી છકા કે શાતમાં કલાશનાં નાહોટા છોકરા ઓને રરજ પાડી, હોતોને કલાક એક કે બે પોતાની ઇશકોલનો ધરમબોધ આપવાને નેમ

છુક કરશે તો, હોમા માથ તરણ શુધી વગર
 પગારે શીખવવાને બંધાએલા રેહશું અને તરું
 છુ માથનો દેખાડી આપશું કે નરથોશતી
 છોકરાઓ પોતાનાં બાપીકા ધરમ વીશે કેટલું
 મનેઆંન ધરાવે છે. પણ માથતરો પોતાનાં
 કલાશનાં છોકરાઓને ચોકશ ૫૨૪ પાડે તોન
 એમ બને. શાહુઓ આને નેઓ શરકારનો વગ
 ધરાવનારા છે, નેઓ ઈંગરેલ કેલવણી પાને
 લાછે, તેમાનાં કેટલાએક મતલબીઆ ઈંગરે
 લ કેલવણીનેજ ભિતમ જાણનારા છે, પો
 તાની શમુન પરવરીને વાશતે ધણીઆતી ઈશ
 કોલનાં માથતરોને ગભરાવે છે. કે તમે તમા
 રી ઈશકોલનો ધરમ કેલવણી આપવાને ૫૨૪
 પાડશે તો, ને તમારી ઈશકોલ રેલશટર થઈ
 છે અને તમને દર વરશે શરકાર તરફથી
 દરમાઓ મલે છે. તેનો હરખત થાશે, આને
 તો શરકારનીજ મરજ પરમાંલે કેલવણી આપ
 વી નોઈએ. ને ધપની કેલવણી શરકારી ઈશ
 કુલોમાં અપાએ છે, તેજ ધપ ચલાવવી નોઈએ.
 શાહુઓ નેવારે પેલા માથતરોને હાવી ધાશતી
 આપવાનો આવે, તેવારે ને માથતરો ગુન
 રાંન કરવાનેજ બંધાએલા હોએ, તેઓ ધાશ
 તીનાં મારેઆ તેમજ કરે તેમાં નવાઈ શું.
 કેટલાએક પોતાની ખાનગી મતલબો પાર

પાડવા. શરકારનાં નામનેથી બદનાંમ કરે
 છે. બાકી જાએઆહુ શરકાર તરફનો કંઈ હાવો
 નાંમથી વાચાર નહીં હોએ, કે પોતાના કાપીકા
 ધરમ વીશે, તે ધરમની ખુબી શ્રમજવા વીશે,
 આરે આવે પણ બિલટા કેટલાએક ઈંગરેજોતો
 ખોલલી રીતે નરથોશતી ટોલા વીશે પોતાના
 વાચાર હાલકા નાણાવે છે, કે નરથોશતીઓ
 પોતાનાં કાપીકા ધરમથી બે નશીબ રહે છે.
 આને ઈંગરેજ રાજાઓ શરવેને પોતાનાં
 ધરમ પરનાંણે ચાલવાને છુટ છે. શરવેને પોતા
 નાં ટોલા શ્રમબંધી બંદાવ્યશત રાખવાને ખુબ
 તીઆરી છે. શરવે ગનેઆતને માંથે પંચ મંડ
 લી છે, તેઓ પોતાની ગનેઆતનો ધરમ શ્રમ
 બંધી ઈનશાફ કરે છે, તથા તકથીર વારોને
 થીખશા વટીક કરે છે. તે વારે આપણા નરથો
 શતી ટોલાનેજ માંથે પંચાત કાંએ નહીં હોએ,
 તેથી શતાદાર પંચાત હોવીજ નોઈએ. તેમ
 કરવાને આપણી પ્રજા છે, તે પરનાંણે ચાલ
 વાને શરવે બંધાએલા રહેશે, તેમાં કાંઈજ શ્રમ
 નથી. શાહુઓ કેટલાએક શાહુઓ હેવુ વીઆરતા
 હોશે. કે શરકારનો આપણે ઈનશાફ આપી સુકા
 તે પાછો લેવાએ નહીં. હાવા વીઆર કાલા
 શાહુઓ ભુલ કરે છે. જે આપણે આપી સુકા
 છઈએ. નેટલાજ વાણતે નજનતાઈ થાયે નાંમ

દાર શરકાર પાશે. પાછું માંગી લેવું જોઈએ. તે વારેજ વાજબી કેહવાએ. બીજા અનેઆતે પોતાની પચાતનો ઇનશાફ પોતાનાંજ હાથનો રાખેલો છે. તેથી તેઓને માગી લેવાની કે કાએદા બધાવાની ગરજ નથી. તેઓએ કંઈ આપીછે નથી, કે માંગી લેવાની ઇચ્છા કાએદા બાંધવાની ગરજ પડે. તેઓ તો પોતાનાં ચાલુ રવડા પરમાંછે અને વડીલોનાં બંદોબશત પરમાંછે ચાલેઆજ જાએ છે. અને આજનાં ઇંગરેજ શીખેલા પોતાનાં કાએદાથી ભેલતા ચાલે છે. તો તેઓને પંચાત શીખશા કરે છે. તેવી શીખશા વતીક શરકારનો બાહાલ રહે છે, તે વીશે તમે શાહેબોને કંઈ અજાનીછે નહીં હોશે. હવે મારે બાશાંજ વધ કરતાં તમે મીન બચ્ચી શાહેબોને ચેતવણી કર્ય કે હવે ગણતરી વી હુગમોથી શજાગર થાઓ. પોતાનાં ટોલાને વાજતે કંઈ ભાપાએ લેઓ. હાલનાં નરથોશની અકાબરોને મોહોટી અરજ કરો. જોથી તેઓ શાહેબો બોદાને વાજતે ટોલાની દાદને પાંડુંએ. આંમીન. આંમીન.

(૨૨)

ભગરનાં ટોલામો તરાં કાણુથી પરેચ અને
હાલી પરેહી તથા એક શેહેરમો બીજા
આતશખેહેરાંમ થાએ કે નહી તે
વીશે ખાલાશો.

નરથોશતી ભાઈઓ આને તરન વરશ થઈ
બીઆં ભગરનાં મોખેદો અને દશતુરોનો જે
માંથો દેખાવ થયો છે તે જોઈ હાલનાં નર
થોશતીઓ અચરત થતા હોશે. પણ જેઓને
લાગતુ વલગતુ છે, તેઓ તો પોતાનાં હકને
વાશતે મરાએ છે તે વાનખી ગનાએ. પણ જે
ઓને લાગતુ વલગતુ નથી, જેઓ બેહદીન છે
તેઓ શું કરવા આગમો તેલ નાંમતા હોશે.
શહુઓ મુ'બઈનાં બે દશતુરોની ખતપતમો,
નોવશારીનાં દશતુરજી વલાંન લે છે, તે વલાંન
નાં હાધાર બપર મોખેદો વલાંન લેઈ રશાકશી
વધારતા જાએ છે. તેમજ નોવશારીનાં દશતુરો
થી તરાં પરતાં આવેઆં છે. શનજાનમો જે
વારે શંગલા એક હતા, તેવારે તરાં હતાં નહી,
પણ શંજાનથી ગોદાવરે અને ભરૂચ અકલેશર
ખાતે જાઈ વશેઆ, પણ તેઓબી એકજ હતા.
તેઓ હલાએદો આલાત વાપરતા હતા નહી.
શંજાનમો જેઓએ આતશખેરાંમ કીધા હતા,
તે આતશખેરાંમની ભરામથીજ તે સંગલાઓ

કાંમ લેતા હતા. જે વારે શનજનથી નોવશારી
નું પનથક વશીજી. તેવારે નોશારીવાલા શાહુ
બોબી શનજનનાં આતશખેરાંમની ભક્ત વા
પરતા હતા. હવે જે દાહડાથી શનજનની વશ
તી કમ થાઈ તે હીગાંમનો આતશખેરાંમનાં
પુજારા આતશખેરામ લેઈ વાંશદા પરગનાંને
જાઈ રેઆ. પણ તે જગા ઉપરથી તેઓથી
રેવાઈજી નહી, તેવારે આતશખેરામનો પવીતર
કેબલો જાલવવા, નોવશારી કશબાનો આવી
વશેઆ અને નોવશારીવાલા શાહુઓ શાયે ચોક
શ બંદોબશ કીધો. પણ તેને ઘણાં વરશ ભરા
ઈ જવાથી અને નોવશારીનાં દશતુરજનો લાગ
વધુ પોંહોંચવાથી, દેશાઈ શાહુઓની માનલત
થવાથી, ઊદવારેનાં આતશખેરાંમનાં પુજારા,
જેઓ શનજનનાની ચોલખથી આજે છે, તેઓ
ઉપર જીલમ ગુજરવાથી, તેઓ ઘેરબાર છોડી,
પોતાનો કેબલો જાલવીને, ઊદવારાં ગાંમનો
આવી વશેઆ. જેઓ હાલ શુધી છે. જેથી
તેઓ જીદા પરેઆ. તેહાર બાદ જામાશલા
ઈજી વાલાબી નોવશારીનાં પંથકથી, હુવીજ ખત
પતને વાણતે જીદા પરેઆ. તેહાર બાદ મનચેર
હોમજી હુવીજ ખતપતને લીધે જીદા પરેઆ.
અને થારે થારે વરશે, તરનભાઈ છુતા પરી,
મનચેર હોમજીને મલેઆ. તેમજ શુરતીઆ

હાલીન કોઈ ખતપતથી જુદા પરેઆ. હાલી
શુરતમે જે ભગરને મલતા વશે છે, તેઓ જીપર
દુખ પરે છે. પણ તેઓનું દુખ તાલવાને બદલે
તેઓનેખી નોવશારીનાં દશતુર શાફ કહ્યું છે
કે ગમે તો જુદા પરો અને જુદા બચીંગો
કરો. તેમજ સુંબઈનાં જે દશતુરોની રચાકથી
મે નવશારીનાં દશતુરે ભાગ લીધાથી, હાલી
તરૂ પરીક્ષિ છે. જે વીશે મને ખોલાશે કરવા
ની ફરજ પરી છે. સુંબઈવાલા દશતુરજી શાહે
બ પેશોતનજી બેરાંમજી શનનાંનાં, દશતુરજી
કેકોબાદજી રૂશતમજી મેરજીરાણાંની દશતુરીનાં
વખતમે નોવશારી પોતાનાં શાહેબખાદાને
નાવર કરવા ગીઆ તે વખતે નોવશારીની
શમશતે અંજુમનને નાંમે અંજુમનનાં
ફંદમેથી તેવણને શેઆલ આપી મોહોટાં
માંન પતરથી તેવણને લેવા અને મેલવા ગી
આ, તેટલુંજ વહી. સુંબઈ મધે જેઓ આત
શબેરાંમમે વશતા હતા અને બીજી ઘણી દરે
મેહુરમે વશનારા નોવશારીનાં દશતુરજીનાં હા
ધાર જીપરથી, દશતુરજી પેશોતનજીનેજ માંન
આપતા હતા. તે સંબલુ એક તરફી હતું. જે
વારે દશતુરજી ભામાશપજી મીનોમેહુરજી જા
માશપઆશાનાં નોવશારી પોતાનાં શાહેબખાદા
ને નાવર કરવા ગીઆ, તે વખતે તેવણનાં

મીતરોએ જામાશય દશતુરજીને શ્રમશતે અન
 જુમનનાં ૫૬૦૦ થી શેઆલ અપાવાની ખતપત
 કીધી પણ નોવશારીનાં દશતુર દારાબજીની દશ
 તુરીનાં વખતનો શાખ નાં પારવાથી, પેલા પર
 ખેઆત બંધો દેશાઈ શાહુઓ જેઓ અનજુમ
 નનાં વહીલ તરીકે હતા, તેઓ બજાદ થઈ વા
 નખી ઇનશાખ આપવાને વાશતે, દશતુરજી
 રૂશતમજી કેકેબાદજીને કેવારીજી કે એક દશતુ
 રને અનજુમન તરફથી માંન મલે અને બી
 જા દશતુરને અપમાન કેમ થાય, એ વીગરે
 ઘણી લાંબગર થઈ હતી. જે લાંબગરનો હુનો
 પણ હતા, પછી શેવતે બંધો દેશાઈ શાહુઓજ
 અનજુમનનાં ૫૬૦૦ થી જામાશય દશતુરને
 શેઆલ આપવા તઈઆર થયેઆ, જેથી નાઆ
 રીએ દશતુર દારાબજીએ કબુલ થઈ, પોતાને
 હાથે શેઆલ અનજુમનને નાંખે હોધારી. તોએ
 પણ નોશાકરા ભગરના ખોબેદોનો ખોહોટો ભાગ
 મુંબઈનો દશતુરજી જામાશયજીની વીરધનો,
 તેવજીને અપમાંન આપી ચાલતા હતા. અને
 જરથેશતી દોલાનો કંકાશ વધારતા હતા. તે
 કાંકાં શુધી વરશ ૧૭) ની લાંબખી સુદત શુધી.
 જે દાહડેથી જુદદીનને પેટનાંઆને, દશતુર
 જામાજીની આગેવાંની હુથલ શુદ્ધ પેરાવાનો
 આવેઆ, તેથી બીન કાએદે. વહી નોવશારી

(૨૬)

નાં શેંકડો વરશનાં બાંદાબથ તોરીને; તે વારે
 દશતુર પેશોતનજીને તેવી કીરીઆની શાંમને
 પોતેશ કરવાની પ્રજા જનાઈ, પેહલુતો નોવ
 શારીનાં કાએદાથી ઊલતુ, અને બીજીતો પોતા
 નાં આતશખેરાંમ શાહેબનાં કેબલાની શહમાલ
 કરવાનાં હેતુથી, તેવણ શાહેબનું કેહવાનું એ
 હતું કે પેલા નાંહન નવારનારા ખાએદાનાં બર
 શનુમ નેલાવી પ્રીથી બરશનુમ આપો. પછી
 પકે પને તેઓની પ્રીથી નવજોત કરોતો વાજ
 બી કેવાએ. પણ તેમ બનેજ કાંથી. નાંહાં નો
 હટી અગીઆરીનાં શેકો તરથી એ કાંમ આ
 લુ થએલું અને તેનાં આદરાંનવાલા દારાબજીએ,
 ધણીનાં હાધાર ઊપર કેટલાએક ખાએદાને શા
 થે લેઈ, આગેવાંની કીધેલી. તેથી નોવશારીનાં
 દશતુર દારાબજીએબી તેવી કીરીઆ કબુલ રા
 ખી, પેલા ખાએદાનાં બરશનુમ નેલાવા હોકમ
 કીધો નહી. જેથી દશતુર પેશોતનજીએ પોતાનાં
 ખાએદાને, જેઓ આતશખેરાંમ છોડી ગીઆ છે
 તેઓને, તાકીદ કીધી હતી કે માંજીકજી શેકની
 અગીઆરીવારા અને તે અગીઆરીને મલતા બ
 રશનુમ વાપરનારા ખાએદો શાયે વાપરવું નહી.
 એટલે હલાએદુ કાંમ કરવું. હાવી અરશ વધી
 જવાથી, વધી પડેા એઆલીશ હજાર રૂપેઆ
 નો લુમકો લેવાની ખતપતને લીધે, તે રૂપેઆ

લેવાની બીન કાએદે ગોથવન કરી, નોવશારીનાં
 બંધા દેશાઈ શાહુબોની ભીપરી થઈ, તેવણનો
 કઈ એ રૂપીઆ ભીપર હક નહી હોએ હેવી
 ધપથી, પ્રીઆદી મંદાઈ, જેની શાંમને થવાને
 આતશખેરાંમનાં માલેકોને પ્રજ પરી, તે શેઠો
 ને મલતુ રેવાને દશતુરજી પેશોતનજીને પ્રજ
 નનાઈ. જેથી વધારે ચરશ વધી ગઈ. શેવ
 તે, તે ચેઆલીશ હજારનો વકીલ ખારેશટરનો
 ખરચ જતાં જે રૂપેઆ બાકી વધેઆ છે, તે
 પણ કુવાઓથી નીકલી ખારીઆઓ પરેઆ છે.
 શાહુબો તે ચેઆલીશ હજાર રૂપેઆ જે માએ
 દોનાં હકનાં હતા. તે લેવા નોવશારીનો કેટલા
 એક શાહુબોની ખાનગી ખીટીંગ બેથી હતી,
 જેમાં થએલી ખાનગી ગોથવનો બહાર પરવી
 જોઈએ નહી. તે હેવી હતી કે આએ રૂપેઆ
 હતી, પછી જે વારીઆજીને તાંહાં બે લાખ
 રૂપેઆ એકઠા થએલા છે, તે લેવા પ્રીઆદી
 માંદશું. તેવી ખાનગી ગોથવન કરનારા લાએક
 નહી હોવાથી, તેજ દારે વાત બહાર ફેલાઈ
 ગઈ. હાવી રીતનાં જંગલીપણાને લીધે, વારી
 આજવારા શાહુબોને અપીલ કરવાની પ્રજ
 પરી. તે અપીલનાં હાધારથી શાંહમનાં જીતી
 ને, પોતાની જગાનાં અને આવકનાં માલેક થઈ
 ગીઆ. જેથી કેટલાએક માએદોએ નોવશારી

નાં દશતુર શાહુબને ઊશકેરી. દશતુરજી જામા
 શજીને શાયે લેઈ, તર પારીજી. હેમા જામાશ
 જી દશતુરનો રતીનાર તકશીર ગનાયે નહી.
 તેવણ પોતાનાં હરીફને જીર કરવા ગને તેમ
 કરે. કારણ કે તેવા હરીફને લીધેજ જામાશ
 જીએ શતર વરશ દુખ શોશેલું, તે ધની શું
 કરવા પોતાનાં હાથનો આવેલી તક ખોયે, તે
 વીશેનો દાશખી નોવશારીનાં દશતુર શાહુબને
 માંથે છે. જો તેવણ દાનાઈ પોહચારી મતલ
 ખીઆ કારભારીઓથી થગાઈ જઈ, મુંબઈનો
 નવો વરશાઓ કરાવતે નહી. તે કબી તર
 પરતે નહી. પણ બંનારવશ હતી, તે બનેઆ
 વગર રહે નહી. તેટલુજ કરીને પેલા જાબેદા
 ધરાએઆ નહી. આતશખેરાંમનો અને નાવર
 મરાતબની કીરીઆનો શાખેલ રેનારા અને
 દશતુર પેશોતનજીનાં પોતાનાં ઘેરમાં તથા
 બેઘીનનાં ઘેરોનું અપરગાંન કરનારા જાબે
 દોને અટકાવ કરવા, નોવશારીનાં દશતુરને ઊશ
 કેરી, પેલા જાબેદો જોવો નોવશારીનો રેતા હોય
 તેઓને નેઆતથી બાહર ખેલવાની ભલાંમન
 થવાથી, તેમ કઈ બનીજી નહી તેવારે તેઓ
 ને ઘેર કોઈ ગુજરે તેની કીરીઆ કરાવાની
 ધાશતી આપવા લાગા. મારી પતર લખા
 વી લેવા લાગા. જોયી નોવશારીનો બીજી

(૨૯)

અગીઆરી બાંધાવાને, વારીઆજવારા શાહુઓ
 ને અને દશતુરજ પેશોતનજને ૫૨૪ જનાઈ.
 તેજ કાંમ ચાંદ રોજનો ચાલુ થશે. હવે મુંબ
 'ઈ મધે બીજા આતશખેરાંમ બાંધવાની જે ગો
 કવન થાએ છે. તેનો એક દશતુરજ શાહ નાં
 પારે છે. કે એક શેહરનો બે આતશખેરાંમ
 થાએ નહી. બીજા દશતુરજ તેમ કરવાને શાં
 ખેલ છે. તે વીશની તકરારો આગલ વધી
 ગઈ છે. પણ વાજબી બોલવાને મને ૫૨૪
 જનાઈ છે. જેથી જરયોશતી શાહુઓની ખાતરી
 થાએ. શાહુઓ એક શેહરનો બે આતશખેરાંમ
 નહી થાએ, હવે કઈ ધરમ પુશતકોથી શાએ
 ત થતુ નથી. તે કરતાં હાલી મુંબઈનો તર
 ન આતશખેરાંમ છે, તેનાં ચોથાબી થશે તો
 કઈ ધરમને હરખત થવાની નથી. પણ મુંબ
 ઈની બોહલી વશતી પરમાંજે અને દુરનાં
 જરયોશતી રેવાશીઓને આતશખેરાંમનાં કેબ
 લાની બાંદગી કરવાની અગત જનાએ તો,
 કોટ, મજગાંમ, પરેલ, ખેહુમ, અને વાંદરા
 જેવી જગા ઊપર, આજે ઘણાં જરયોશતીઓ
 વશે છે, તે જગાનાં ગરીબ જરયોશતીઓને
 શવલ પર તેમ શમજ, તેવી દુરની જગા ઊપર
 આતશખેરાંમ કરવાનો આવે તો કઈ હરખત
 હું જોતો નથી. પણ પાશે પાશે બે આતશ

બેરાંમ થવાથી, અતીશે હરખતો થઈ પરશે.
 પેહલું તો જો બોલેદો તોણાંન વધારવા બેઠા છે,
 જ્યો આતશબેરાંમજોથી મારામારી કરી ની
 કલી ગએલા છે, તેજો હંમેશ મારામારી જા
 રી રાખશે. બીજીતો જરથોશતી ટોલાની, જુદ
 દીનવારા હશે કરશે, અને બોલશે કે જરથો
 શતીજો કઈજ કાએદો વતીક જાણતા નથી.
 તરીજી તો બંદગી કરવા આવનારા જરથોશ
 તીએને બોલેદોથી કંટાલો આવશે, કારણ કે
 કેટલાએક રજલતા રખરતા બોલેદો, પાશે પાશે
 આતશબેરાંમ હોવાથી, હઈથી તઈ અને તહી
 થી હઈ, પઈશા લેવાને દોરતા ૫રશે, તેમજ
 કેટલાએક બેધીનો જ્યો છત હાથ પગે ચાકરી
 ધંધો કરવાની છોરી દેઈ હરાંમખોરી ઊપરજ
 બેઠા છે, તેએનો રકાશ વધી પરશે, અને પુર
 તો રકાશ બનશે. તેથી પાશે પાશે આતશબે
 રાંમ થવા જોઈએ નહીં. હેવું મારૂ મત છે.
 પછીતો ટોલાનાં ચકાબરો મુખતીઆર છે.
 અતરેનાં આતશબેરાંમજો બરશનુમ વાપરી
 નોવશારી બરશનુમ લેવાગીઆ તેને બરશનુમ
 આપવાને નોવશારીનાં દશતુરે નાંકેજીં પણ
 જમશેદજી માંણેકજી બોલેદજી તે ગંદેવીનાં પંથ
 કીને તો, માહરા ઘેરમાંથી બરશનુમ લેઈને
 બેઠેલો, તેને હધુરે દાહાડે, હધુરી કીરીઆ બેલા

વી પાછો જિથારેઆ. હવે હું પુછું કે આજ
 શેંકડો વરશ થએઆં કોઈબી પનથકનો નોખેદ
 નોવશારીખાતેથી બરશનુમ લેવા આવેલો
 પાછો ગીઆ નથી. પછી ગમે તે પંથકનો હો
 એ, તેમજ નોવશારીનાં દશતુરનાં વીચાર પર
 માંજે જુદાં પંથકનો શનજી તેને નાંહન આપ
 વા જોઈતાં, હતાં અને નાંહનનો બેકેલા નોખે
 દને હધુરી કીરીઆ નેલાવી, પાછો જિથારવો
 જોઈતો હતા નહી. તેને ખુબ કરાવી, પછી
 પોતાનાં લાગતા વલગતા નોખેદને હોકમ
 આપતે કે હુની શાથે રીથી પદાંન બાંધવું
 નહી. હવે હોકમ પોતાનાં નોખેદને આપવાથી
 વાજબી કેવાતે. તેરહુજ કરી મુગા બેકા
 નહી, પણ જોએઆ આતશબેરાંમનો બરશનુમ
 નહી લીધેલું, તેવા નોખેદની જીવરબી જીલમ
 પારેઆ. એદલજી બરશેદજી ખોરીનાં માએ
 નોશારીનાં ગુજરેઆં, તેવણની કરીઆ કરવાનો
 અતકાવ કરી, એદલજી પાશે માશી પતર લખા
 વી લીધું અને દાદાભાઈ રૂરદુનજી પરબેજી
 પોતાનાં શગા બરશેદજી નવરોજી દારાશા ધણાં
 બેહાલ હોવાથી તે વખતે દાદાભાઈ પાશે માશી
 પતર લખાવી લેવાની ચક્રચાર થવાથી, તેવન પાછા
 મુબઈ આવેઆ, પણ તેજ હીગાંમનો તેવણને
 ઘેર લગન નીકલેઆં, તે તાંકને તેવનપાશે માશી

(૩૨)

પતર લખાવી લીધું. પણ દાદાભાઈને પોતાના બેધીનોનાં કેવાથી, વારીઆણનાં આતશખેરાંમ નો સરોશનું કાંમ પ્રીથી કરાવાથી, પ્રીથી નોવશારી નવજોત કરવા ગીઆ, તે વખતે પ્રીથી માફી પતર લખાવી લીધું. તેમજ મારા બાવા રૂશતમજી નમશેદજી કાંગાની છેડેલી હાંઆ તીની વખતે, મારી પાશે માફી પતર લખાવી લેવા અનેક ભિપાએ કીધા હતા, પણ હમે તેઓ ની કઈજ દરકાર રાખી નહી. તેથી મને અને મારા બાવાને, અને મારા છોકરાને, હંમકાર શાયનાં નમવાનાં એજન કરાવેઆં નહી, તેવણને ધરડે ધરપણ અપમાન કરી, તેવણને માંધું લગાડેજી. જેથી નોવશારીનો જીજ અગીઆરી બાંધવાની પ્રરજ નનાવાશ તે કાંમની આગેવાંની મને કરવી પરી છે. આ લખાંન બાંધ કરતાં પ્રીથી ટોલાને શુચન કરૂંચ કે આપણે માંથે પંઆત થવી જોઈએ જેથી તેઓ ટોલાની કાલજી રાખી, આંપત ભિપાએ લેએ. આંમીન.

મોખેદ રતનજી રૂશતમજી કાંગા.

જાહેર ખખર.

જરથોશતી શાહુઓને નમનતાઈ શાયે જાહેર કરવાનો આવે છે કે હુનોએ દશતુરજી એરમજી શોરાબજી મેહુરજીસંણાની તપાશ શાયે લખાંન કરાવી જે ધરમખોધ ચોપાંનીઆં મોહટો ખર ચ કરી છપાવેઆં છે, તેનો વીગત નીચે પર માંણુ છે. તે બંનતી જોગવાઈએ ખરીદ કરી, જરથોશતી નીશાલોમાં ઇઆ ઇશકોલમાં જર થોશતી બચાંઓને મુક્ત આપી મને આશરો આપશે હુવી આશા રાખુંચ.

પતેત પશેમાંની તેનાં અરથ શાયે, એ ચો પાંનીઆં ૯૫૦) છે. કીંમત એ આના.

નીરંગ આખેજર, નીરંગ કુશતી બાંધવાની શરોશ બાજ, હોશબાંમ, હાવન, રપીથવન, ગુજ રન ગેહુ. એ ચોપાંનીઆં ૫૬૦) છે. કીંમત તરણુ આના.

ફવેશરથરેમ, હોશનધેહું, ખોરશેદ, મેહુર ને આએશ, દોઆ વીસપ હુમત, નામશેતાએશ ની, નમશકાર, એ ચોપાંનીઆં ૧૦૦) છે. કીંમત તરણુ આના.

માહાખોખતાર, અરદવીશુર, આતશની નેઆ એશ. પતેત પશેમાંની વીગરે એ ચોપાંનીઆં ૨૦૦) છે. કીંમત ચાર આના.

ભિપક્ષાં તરણ ચોપાંનીઆં શાયે અંબાશની
શાદી જલેતથી બાંધેલાં. એ ચોપડી ૭૦) છે.
કીંમત બાર આનાં.

એજ ચોપડી ગીલીતની જલેતથી બાંધેલી
એ ચોપડી ૭૫) છે. કીંમત રૂ૧. ૫

રાસત દીને જરથોશતીઆંન, નાંમનાં ચોપાં
નીઆં ૧૨) શાયે બાંધેલાં અંબાશની જલેતથી
જેમાં ભિપર લખેલા અવસતા, તેનાં અરથો
શાયે આવેલા છે. તથા બાર મહીનાનાં જશ
નો, તેની ખુબીઆ અને જરથોશતીઆએ પુ
છેલા શવાલો, તેનાં હુને આપેલા જવાબો. વી
ગરે આવેલું છે. એ પુશતક ૭૫) છે. કીંમત
રૂ૨).

ધરમાતુ જરથોશતી શાહુખોને અરજ.

ભિપર લખેલી કીંમતની હરધી કીંમત લી
ધાનો આવશે. અગર કોઈ શાહુખો શદાબરી
એક રકમ ખરીદ કરી લેશે, તો તેથીબી આછા
ભાવથી આપી દીધાનો આવશે. શબ્દ્ય કે ધર
ના પરી રેવા કરનાં જરથોશતી બચાંઓનાં
ભિપીઓગનો આવે હોવી મારી મખશક છે.

લાં ટાલાનો આશરો આહાનાર,
મોખેક રતનજી રૂશતમજી કાંગા.

